

знижують *кредитні ризики*, що виникають внаслідок банкрутства *конкретного банку*;
– розвиток нових технологій знижує витрати, пов’язані як з випуском *цифрових грошей* *Центральними Банками*, так і з використанням *готівки*.

Згідно з сучасним панівним еволюційним щодо *еволюційного походження грошей*, вважається, що вони виникли в процесі розвитку *товарного обміну*, починаючи послідовно з *бартерних* відносин між економічними агентами з поступовим переходом до *грошей* у їхній сучасній іпостасі. Іншими словами, ринок закономірно мав пропонувати як еквівалент певні товари, і деякі з них у ході конкуренції між собою за право бути єдиним *засобом обігу* ставали згодом *грошима*. У ситуації з сучасними *грошима*, наприклад з *біткоїном* як узагальненим прикладом різноманітних *криптовалют*, цього не сталося, і більшість держав світу не визнають його повноцінними *грошима* через те, що ці *платіжні інструменти* створені в обхід *держави* і, зокрема, *Центральних Банків*. Іншими словами, держава невизнанням *криптовалют* де-факто поділяє тезу про те, що *гроші* можуть бути лише *державними* чи *підконтрольними державі*.

Критичне осмислення незмінних протягом довгих років постулатів *мейнстрімівських грошових теорій*, і насамперед положення про походження *грошей* створить об’єктивні теоретико-методологічні засади задля формування основ ефективної *фінансової політики* в структурі проактивної державної економічної політики.

У сучасній економіці в умовах близьких до нуля відсоткових ставок та низьких темпів економічного зростання потенціал *грошово-кредитної політики* *Центральних Банків* повністю вичерпано. Наразі основним драйвером *економічного зростання* має стати *державна податково-бюджетна політика*, яка зможе вирішити проблему повної зайнятості в економіці.

Література

1. Bibow, J. (2018), “Unconventional Monetary Policies and Central Bank Profits: Seigniorage as Fiscal Revenue in the Aftermath of the Global Financial Crisis”, *Levy Economics Institute WP*, No. 916, pp. 1-103.
2. Bossone, B., Haines, M. (2023), “CBDC Next-Level: A New Architecture for Financial “Super-Stability””, *Levy Economics Institute WP*, No. 1015, pp. 1-62.
3. Tonveronachi, M. (2020), “Ages of Financial Instability”, *Levy Economics Institute WP*, No. 947, pp. 1-48.

Серьогіна Д. О.

Харківський національний університет
міського господарства ім. О. М. Бекетова
к. е. н., доц., доцент кафедри економіки та маркетингу

ПІСЛЯВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КРАЇНУ

Станом на кінець квітня 2022 року економісти підрахували, що збиток інфраструктурі та капіталу України може перевищує 1 трильйон доларів [4], але ця цифра занижує вартість відновлення та перезапуску української економіки. Адже до 90% українців ризикують жити в бідності після війни. Якщо для досягнення економічного самозабезпечення знадобиться десятиліття, Україні може знадобитися додатковий 1 трильйон доларів лише для покриття соціальних виплат [4].

Загальні витрати на відновлення та перезапуск української економіки будуть безпрецедентними, і світ не готовий до такої фінансової потреби. З поправкою на сьогоднішній курс долару, план Маршалла (13 мільярдів доларів у 1945 році [1]) склав би 155,95 мільярда доларів. Поточні думки щодо фінансування відбудови України включають певну форму програми схожу на «План Маршалла», за активної участі міждержавних організацій та західних країн.

Якби війна припинилася сьогодні, поєднання якоїсь нової форми плану Маршалла (включаючи гранти та забезпечені позики) і пожертвування конфіскованих російських активів, ймовірно, було б недостатнім для відновлення всієї країни. Якщо припустити програму реконструкції, подібну до «Плану Маршалла» (155,95 мільярда доларів США), і всі заморожені російські активи, що були конфісковані, а потім продані (300 мільярдів доларів США), Україна, ймовірно, матиме непогашені витрати на реконструкцію, економічний розвиток і поточні соціальні послуги, які перевищать 1 трильйон доларів США у перше десятиліття після війни.

Втрати ВВП України у 2022 році у порівнянні з періодом до військової агресії РФ може становити від 30% до 50%. Двадцять чотири з двадцяти п'яти основних експортних товарів України, ймовірно, будуть обмежені пропозицією до 2030 року [4]. Загальний експорт України в кожному з них буде обмежений здатністю країни виробляти. Єдиним життєздатним варіантом для України є збільшення прямих іноземних інвестицій. Цікаво, що лише за останнє десятиліття чистий відтік становив у середньому 1,7 трильйона доларів США на рік, перевищуючи всі гранти та позики, надані всіма міжнародними організаціями, неурядовими організаціями та державними агентствами розвитку разом узятими [4].

Відповідно до базової економічної теорії існує чотири джерела зростання ВВП: три з них (земля, праця та капітал) є екзогенними, а одне (загальна продуктивність факторів) є ендогенним. Останнє можна пояснити чотирма додатковими факторами – інноваціями, підприємництвом, освітою та інфраструктурою. Усі вісім факторів є цінними; однак інновації та підприємництво слугуватимуть рушійною силою відновлення та процвітання економіки України, у той час як екзогенні чинники (окупована земля, робоча сила, що втікає або вмирає, і недостатній капітал) малюють песимістичну картину в Україні.

Продуктивність екзогенних факторів – землі, праці та капіталу – (так звана загальна продуктивність факторів) є ще одним важливим фактором зростання. Існує консенсус, що освіта та інфраструктура є основними способами підвищення продуктивності. Українська система освіти зазнала потрібного удару: недостатнє інвестування, пандемія, а тепер і війна. Інституційна інфраструктура також потребує подальшого розвитку, чому сприятиме вступ до ЄС.

Будь-яка країна, що розвивається, загалом має сильну позицію для швидкого зростання, коли інвестиції високі (приблизно між 25 і 35% ВВП) і зростають. З іншого боку, економіки стикаються зі слабкими перспективами, коли інвестиції низькі, приблизно 20% ВВП або менше, і падають. Валове накопичення основного капіталу (як індикатор інвестицій) знизилося з 18% до 12% ВВП у Україну протягом 2018-2020 років [2], тоді як у Чехії він зріс приблизно на 25%, а у Китаї на 42% [4]. Старіння населення, пригнічення підприємницької діяльності та низька норма валових заощаджень (12% ВВП в Україні, тоді як 29% у Чехії та 44% у Китаї [4]) є головними причинами. Легкість ведення бізнесу, пенсійна, освітня та медична реформи сприятимуть збільшенню заощаджень, а отже і інвестицій.

Саме ці інновації та підприємливість рухають український ІТ-сектор, зокрема його публічні розширення: систему закупівель Prozorro та додаток «Дія» від Мінцифри.

Правильний рівень для розвитку підприємництва з його малим і середнім бізнесом – місцевий. Саме там підприємці реально спілкуються та підтримують один одного, де вони знаходять найбільш лояльних клієнтів та постачальників. У великій, але децентралізованій країні, як Україна, ефективне місцеве врядування та місцевий економічний розвиток стають надзвичайно важливими каталізаторами національного процвітання. Цікавий досвід конкуренції західноукраїнських міських голів щодо залучення бізнесу, який переїжджає зі східної частини країни, під загрозою війни.

Однак на національному рівні економічна свобода, як рушій інновацій та економічного зростання, продовжує залишатися проблематичною. Економіка України оцінюється як друга найменш вільна в Європі. Зараз вона займає 130 місце у світі і за останній рік не піднялася, а опустилася на 3 позиції. Чехія на 21 місці, Словаччина на 36 місці, Польща на 39 місці, Угорщина на 48 [4].

Інноваційна та потужна українська оборона, активне громадянське суспільство та глобальна волонтерська сила, залучають у країну необхідні ресурси, і це основна модель

майбутнього післявоєнного розвитку та процвітання. Розвиток і процвітання закладаються, коли розробляються інновації, які залучають необхідні суспільству ресурси, що має важливе значення для довгострокового та сталого економічного розвитку.

Література

1. Post-World War II economic boom - Statistics & Facts. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statista.com/topics/8096/post-wwii-economic-boom/#topicOverview>
2. Cost to Ukraine of Conflict with Russia. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cebr.com/wp-content/uploads/2022/02/Cost-to-Ukraine-of-Conflict-with-Russia-a-Cebr-report-February-2022.pdf>
2. Cost to Ukraine of Conflict with Russia. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cebr.com/wp-content/uploads/2022/02/Cost-to-Ukraine-of-Conflict-with-Russia-a-Cebr-report-February-2022.pdf>
3. Indicators.World Bank. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator>
4. Phil Hatch. (2022). Ukraine: Post-War Economic & Workforce Development. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Zver/Downloads/SSRN-id4130587.pdf>

Ситніков В.В.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студент БП-4, «Економіка»

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах питання стратегічного розвитку підприємства є особливо актуальним, оскільки забезпечує його ефективне функціонування. Стратегія розвитку підприємств дозволяє не тільки розробити результативні методи досягнення отримання прибутку, включаючи аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, розробку і впровадження стратегії, а також й контроль та оцінку результатів. Підприємство, що ретельно планує свої дії та активно працює над своїм розвитком, здатне пристосовуватися до змін в економічному середовищі, змінювати свою стратегію, відповідати на змінні потреби ринку і зберігати конкурентоспроможність. Актуальність даного дослідження підтверджується тим, що вибір, розробка та функціонування стратегії розвитку підприємства є ключовими факторами для досягнення конкурентних переваг на ринку і стійкого зростання підприємства в будь-який період часу.

Основна стратегічна мета будь-якого бізнесу полягає в досягненні росту та розвитку. Розвиток є необхідним для забезпечення конкурентоспроможності підприємства, розширення його ринкової позиції та забезпечення сталого успіху у довгостроковій перспективі [3]. Як приклад, можна навести відомий вислів: якщо бізнес не знаходиться в стані постійного розвитку, він втрачає свою життєздатність через конкурентну боротьбу. Тому, для забезпечення своєї життєздатності та успішної конкуренції, бізнес повинен розробити стратегію, спрямовану на підтримку або подальший розвиток себе.

Розробка стратегії є важливим процесом, що допомагає підприємству зрозуміти, які кроки потрібно зробити, щоб забезпечити успішне зростання бізнесу в майбутньому. Ключовими етапами розробки стратегії розвитку є розробка місії та цілей підприємства, аналіз зовнішнього та внутрішнього оточення підприємства, визначення своїх переваг над конкурентами, вибір стратегії розвитку на основі результатів аналізу та визначення переваг, розробка детального плану дій та реалізації, моніторинг та оцінка реалізації стратегії розвитку та внесення коректив у разі потреби [3]. Завдяки розробці стратегії компанії мають чіткий план свого шляху на майбутній період, а впровадження стратегії розвитку значно покращує результати функціонування, розвиває позиції підприємства на конкурентному ринку.